

GÜNEY KORE'DE YAŞANAN SİYASİ KRİZ VE DEĞİŞİM

Bu analizde Güney Kore'de 2016 Aralık ayıyla başlayan ve devam eden siyasi gelişmelere değinilecektir. Cumhurbaşkanı Park Geun-hye'nin olaylı bir biçimde görevinin son bulması ve yeni Güney Kore Cumhurbaşkanı Moon Jae'yi cumhurbaşkanlığına götüren siyasi kariyeri irdelenmiştir.

Hatice Çelik

Araştırma Görevlisi, Kırıkkale Üniversitesi

Türk basınında yeteri kadar yankı bulmasa da uzaklardaki dost ülkede 2017 yılında yaşanan siyasi gelişmeler dünya basını ve akademisyenler tarafından yakından takip edilmektedir. Bu analizde Kore dendiğinde büyük ölçüde Türkiye Cumhuriyeti'nin Kore'ye asker göndermesi vesilesiyle akıllarda canlanan bu ülkede son dönemlerde (2016 Aralık ayıyla başlayan ve devam eden) yaşanan siyasi gelişmelere değinilecektir.

Güney Kore'nin şu anki Cumhurbaşkanı Moon Jae-in'nin göreve gelmesi Güney Kore siyasi tarihinde yaşanan bir ilkten sonra gerçekleşmiştir. Moon'un selefi olan Park Geun-hye 19 Aralık 2012'de geldiği görevini 10 Mart 2017'ye dek sürdürmüştür. Park Geun-hye'yi Güney Kore siyasi hayatında önemli bir figür haline getiren sadece Güney Kore'nin ilk kadın Cumhurbaşkanı olması değildir. Kendisi ülkeyi 1961 yılından 1979 yılına dek yöneten Park Chung-hee'nin kızıdır ve babasının hayatı nedeniyle siyasetle iç içe büyümüştür. Park Chung-hee de kızı gibi Kore siyasi hayatının en önemli siyasetçilerinden biri olarak tarihteki yerini almıştır. Bunun iki temel nedeni vardır: ilk neden adigeçenin, ülke yönetimini askeri bir darbe ile ele geçirmiş olması; ikinci neden ise izlediği ekonomik politikalar doğrultusunda Güney Kore'yi Kore Savaşı'ndan sonraki harabe halinden bugünkü gelişmişlik seviyesine getirecek hamlelerin temelini atmasıdır. Uzun yıllar yönetimde kalan Park Chung-hee, ekonomik açıdan halkın büyük kesimi tarafından takdirle ve şükranla anılsa da siyasi alanda aynı durumdan söz etmek pek mümkün değildir. Baskıcı bir

yönetim sürdüren Park Chung-hee, özellikle öğrenci protestolarına yoğun şiddet ile karşılık vermiş ve kanlı sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Park Geun-hye, babasının siyasi hayatından da etkilenerek daima politika ile içi içe idi ve 1998 yılında Büyük Millet Partisi'nin (Grand National Party) Genel Başkan Yardımcısı olarak ilk önemli siyasi pozisyonunu elde etti. 2012 yılında partinin ismi değişmiştir ve Park Geun-hye Saenuri Partisi (partinin ismi Korece'den Güneş Işığı şeklinde çevrilebilir) olarak hayatına devam edecek olan partinin en önemli isimlerinden biri olmaya devam etmiştir. Ve nihayet 19 Aralık 2012'de yapılan seçimde şimdiki Kore Cumhurbaşkanı Moon Jae-in'den daha fazla oy alarak Kore Cumhuriyeti'nin ilk kadın Cumhurbaşkanı olarak tarihe geçmiştir. Hatta kendisine bu başarısından ötürü "seçimlerin kraliçesi" (Queen of Elections) şeklinde bir yakıştırma bulunulmuştur. Hiç evlenmeyen ve halkı ile evli olduğunu ve yeni bir dönem başlatacağını belirten Park'ın başarılı yükselişi Kore tarihinde unutulmayacak bir dönem olmuştur. Ancak kendisinin başarılı kariyeri hiç beklenmedik bir olayla sarsılmış hatta bütün Kore siyasi tarihine damga vuracak bir olaya dönüşmüştür. Ekim 2016'da yakın bir arkadaşı ile devlet sırlarını paylaşmak, bu yolla rüşvet ve yolsuzluk gibi suçlara karışmak gibi suçlarla itham edilen Park Geun-hye'nin Anayasa Mahkemesi tarafından görevden alınması gündeme gelmiştir. Bu doğrultuda 9 Aralık 2016'da yapılan oylama, kendisinin Kore Ulusal Meclisi tarafından "anayasanın ve hukukun geniş ve ciddi çaplı

Park Geun-hye'yi Güney Kore siyasi hayatında önemli bir figür haline getiren sadece Güney Kore'nin ilk kadın Cumhurbaşkanı olması değildir. Kendisi ülkeyi 1961 yılından 1979 yılına dek yöneten Park Chung-hee'nin kızıdır ve babasının hayatı nedeniyle siyasetle iç içe büyümüştür.

ihlali" suçlaması ile görevden alınması yönünde tecelli etmiştir. Bu siyasi krizin ardından, Güney Kore halkı sokaklara dökülmüş; 500,000 ile 1,5 milyon arasında değişen bir kitle (her akşam Seul'de ve ülkenin diğer yerlerinde toplanan insanlar mumlar yakarak olayı protesto etmiştir, ancak farklı noktalarda yapılan eylemlerde toplam sayı kesin olarak bilinmemektedir) günler boyunca protesto eylemlerine devam ederek Park'ın görevi bırakmasını talep etmiştir. Ve bütün bu halk protestoları hukuki süreçle birleşince Park Geun-hye 10 Mart 2017 tarihli Anayasa Mahkemesi kararı ile görevden uzaklaştırılmıştır. Kendisi Güney Kore'de demokratik yollarla seçilip göreve gelen ve görevden uzaklaştırılan ilk cumhurbaşkanı olarak tarihe geçmiştir. Park Geun-hye krizini sade bir yolsuzluk ve devlet sırlarını yakın bir arkadaşı ile paylaşma olarak göremeyiz.

Bu kriz, esasen "cheabol" (재벌) denilen Güney Kore'nin büyük ve güçlü aile şirketlerinin ülke siyasetine ne denli müdahale ettiği ve etmeye çalıştığına da açık bir

ispatı niteliğindedir. Zira, Park Geun-hye'nin yargılanma süreci devam ederken Samsung Holding Yönetim Kurulu Başkanı Lee Jae-yong da benzer yolsuzluk ithamları nedeniyle tutuklanmıştı. Lee'ye yöneltilen en temel suçlamalardan biri de Park Geun-hye'nin yakın dostu Choi Soon-ill tarafından yönetilen bazı derneklere yaklaşık 37 milyon dolar tutarında yardım sağlayıp karşılığında da bazı siyasi kayırmalar beklediğidir. Bu sebeple beş yıl hapis cezasına mahkum edilen Lee, 5 Şubat 2018 tarihinde hapis cezası ertelenmek suretiyle cezaevinden salıverilmiştir.

Yeni Cumhurbaşkanı Moon Jae-in

Mayıs 2017 seçimlerini kazanarak göreve gelen Moon Jae-in de birçok açıdan Kore siyasi tarihinde iz bırakacak isimlerden biridir. Bunun temel nedeni gençlik yıllarından itibaren izlediği aktif muhalif hayattır. 1953 yılında Geoje adasında dünyaya gelen Moon'un ailesi Kuzey Kore rejiminden kaçıp Güney Kore'ye sığınan bir ailedir. Fakirlikle boğuşan ailenin parlak çocuğu olan Moon, dönemin prestijli okullarından Gyeongnam Ortaokulu'na kabul edilmiş; buradan Kyungnam Lisesi'ne devam etmiş ve nihayet Kyung Hee Üniversitesi'nde hukuk eğitimini tamamlamıştır. Üniversitede iken öğrenci protestolarında aktif olarak yer alan Moon, Park Chung-hee yönetiminde protesto eden bir gösteride tutuklanmıştır. Üniversiteden sonra avukatlık yapmaya başlayan ve kendini insan hakları davalarına aday olan Moon, 2013 seçimlerinde küçük bir farkla Park Geun-hye'ye yenilmiştir. Fakat bu yenilgi bir sonraki seçimlerde aday olmasının önüne geçememiştir.



Bu noktada kısaca Güney Kore siyasi partilerine değinmek faydalı olacaktır. Güney Kore'de siyasi partileri temel olarak ikiye ayırmak mümkündür. İlk grup, muhafazakar partilerdir. İkinci grup ise liberal veya ilerlemeci (progressive) olarak tanımlanan gruptur. Bu iki grup arasındaki en temel nokta Kuzey Kore'ye olan bakışları ve politikalarıdır. Kuzey Kore'ye karşı daha sert, daha mesafeli ve güvenlik politikalarını önceleyen bir yaklaşım takip eden partiler muhafazakar olarak nitelendirilir. Öte yandan, daha fazla diyalog çağrısı yapan, ikili ilişkilerin geliştirilmesi için ambargo yerine ekonomik destek paket programlarını tercih eden, güvenlik söylemlerinden uzak duran kesim ise liberal olarak tanımlanır. Moon Jae-in Kore Demokratik Partisi'nden olup liberal bir siyasi duruş sergilemektedir. Selefi Park Geun-hye ise Saenuri Partisi'nden idi ve muhafazakar bir siyasi görüşe sahipti.

Moon Jae-in'in Park Geun-hye'den sonra göreve geliş muhafazakar hükümetlerden liberal hükümete geçiş ifade etmesi bakımından da oldukça önemlidir. Fakat bu geçişle birlikte değişmeyen nokta hem eski cumhurbaşkanı Park Geun-hye hem de şimdiki Cumhurbaşkanı Moon Jae-in göreve geldiklerinde ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmış olmalarıdır. Park Geun-hye hükümetinin verdiği ilk başarısız sınav 2014 Nisan ayında Sewol feribotu faciası olmuştur. İçinde taşıdığı yüzlerce insandan 300 kişi hayatını kaybetmiş (bu kişilerin büyük çoğunluğu öğrencilerden oluşmaktaydı) ve hükümet olaya zamanında ve ivedilikle müdahale edememesi nedeniyle ağır eleştirilere maruz kalmıştır. Olaydan 10 gün sonra Başbakan Chung Hong-Won görevinden istifa etmiştir. İç politikadaki başka bir sorun ise Park Geun-hye'nin iş dünyasını kayıran politikalar izliyor oluşuydu. Bu vesile ile hükümet yetkililerinin önemli şirketleri vergi denetimi aracılığıyla tehdit ettiği ve iki büyük derneğe yardım yapmaya zorladığı iddiaları patlak veren yolsuzluk kriziyle doğrulanmış oldu. İç siyasette birçok sorun ve kriz yaşayan Park hükümetinin dış politika alanında da sorunsuz bir dönem geçirdiği maalesef söylenemez.

Güney Kore hükümetinin dış politika alanında şüphesiz en önemli problemi Kuzey Kore rejimidir. Kuzey Kore lideri Kim Jong-un, Park Geun-hye hükümetini Amerika Birleşik Devletleri ile ortak hareket etmekle suçlamaktaydı ve Kore yarımadasındaki nükleer gerilim giderek artmaktaydı. Moon Jae-in göreve geldiği andan itibaren gerek Kim Jong-un'un Kuzey Kore'den yaptığı

Moon Jae-in'in Park Geun-hye'den sonra göreve geliş muhafazakar hükümetlerden liberal hükümete geçiş ifade etmesi bakımından da oldukça önemlidir.

açıklamalar, gerek ABD Başkanı Trump'ın Beyaz Saray'dan yaptığı açıklamalar nükleer krizi daha da tırmandırmıştır. Bu gerilim doğal olarak Güney Kore hükümetini oldukça zor ve aşılması güç bir çıkmaza sürüklemiş, bir yanda uzun yıllardır müttefiki ve bir nevi güvenlik sağlayıcısı olan ABD, öbür yanda da kardeş komşusu arasında politik anlamda sıkışıp kalmasına neden olmuştur. Ancak bütün bu gerilim, Kuzey Kore ve Güney Kore temsilcilerinin 9 Ocak 2017'de Silahsızlandırılmış Bölge'de (Demilitarized Zone) Panmunjom (peace village) kasabasında bir araya gelip yaklaşık iki yılın ardından görüşmeye başlamasıyla bir nebze de olsa yavaşlamıştır². Daha da önemlisi bu görüşmenin sonunda, Kuzey Kore delegasyonu Güney Kore'nin teklifini kabul ederek Pyeongchang'da 9 Şubat'ta başlayacak olan Kış Olimpiyatları'na Kuzey Kore'nin de katılımı konusunda anlaşmıştır³. Bu anlaşma, Güney Kore'nin Kuzey Kore ile ilişkilerden sorumlu bakanı Cho Myoung-gyon ile Kuzey Koreli mevkidaşı Ri Son-kwon arasında yapılmıştır. İlimli bir havada başlayan Kış Olimpiyatları, Kuzey Kore lideri Kim Jong-un'un kızkardeşi Kim Yo-jong'un da Kuzey Kore delegasyonu ile birlikte Güney Kore'ye gelmesiyle bir üst seviyeye taşınmıştır. Ayrıca, Kim Yo-jong, Güney Kore Cumhurbaşkanı Moon Jae-in'e Kuzey Kore liderinin kişisel davetini de ileterek ilişkilerinin normalleşmesi yolunda çok önemli bir adıma da vesile olmuştur. Bu davet, Moon tarafından olumlu karşılanmış olup, yakın bir zamanda Güney Kore'nin Kuzey Kore'ye bir delegasyon göndermesi beklenmektedir.

Tüm bu gelişmelere bakarak, yarımada yüksel(til)en gerilimin hem Kuzey Kore'nin hem de Güney Kore'nin sağduyulu ve pozitif adımları sayesinde bir miktar yumuşamaya başladığını ve önümüzdeki süreçte de giderek daha olumlu bir havada seyredeceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Sonnotlar

- 1 <http://endic.naver.com/search.nhn?sLn=en&isOnlyViewEE=N&query=%EC%9E%AC%EB%B2%8C> (20 Şubat 2017 tarihinde erişildi)
- 2 <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20180109000669> (9 Ocak 2018 tarihinde erişildi)

- 3 <https://www.nytimes.com/2018/01/08/world/asia/north-korea-south-olympics-border-talks.html>